

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Holm, Emil.; af hans Søn E. Holm.

Et Eftermæle for Grosserer Jacob Holm

Kjøbenhavn : Thieles Bogtrykkeri, 1889

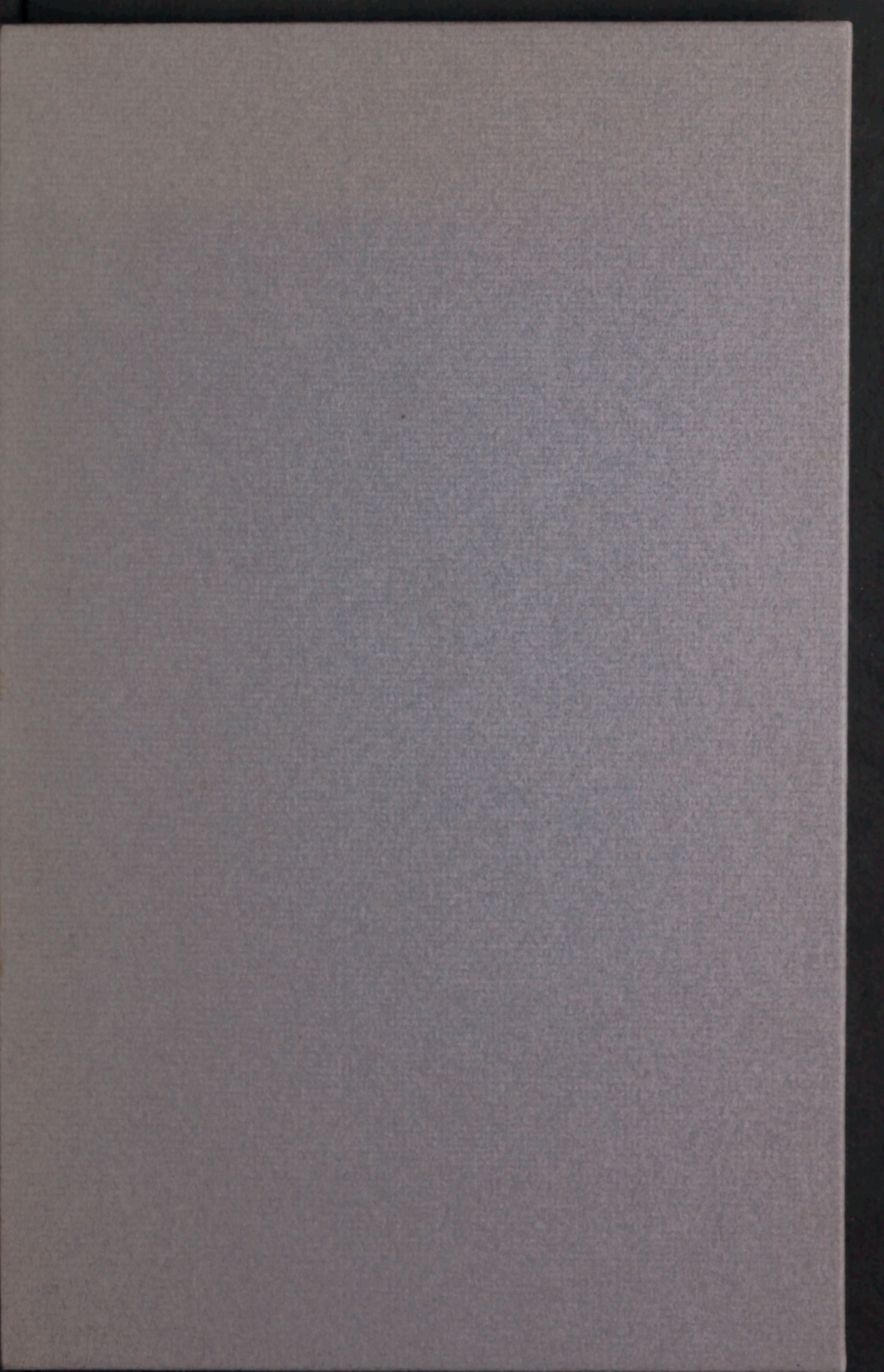
24 s. :

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

447-79-3°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130020105543

ET EFTERMÆLE

FOR

GROSSERER JACOB HOLM,

RIDDER AF DANNEBROG,

AF HANS SØN

E. HOLM.

TRYKT SOM MANUSKRIFT.

KJØBENHAVN.

THIELES BOGTRYKKERI.

1889.

441-79-8°

Jacob Hoem.

ET EFTERMÆLE

FOR

LÆSSEKER JACOB HOLM,

KAPTEIN AF LANDBRIGEN

AF HANS SØN

E. HOLM.

TRYKT PÅ MUNKSGAARDEN

KJØBENHAVN.

THIELES BOGTRYKKERI.

1889.

Jacobsen.

ET EFTERMÆLE

FOR

GROSSERER JACOB HOLM,

RIDDER AF DANNEBROG,

AF HANS SØN

E. HOLM.

TRYKT SOM MANUSKRIFT.

KJØBENHAVN.

THIELES BOGTRYKKERI.

1889.

Jacob Holm fødtes i Landsbyen Skafterup pr. Nestved d. 29 September 1770. Faderen var Skoleholder i Skafterup pr. Nestved, men døde tidlig, efterladende Enken Kirstine Sophie, født Kampman, med 4 uforsørgede Børn: Henrik 14 Aar, Peter 11 Aar, Amdin 8 Aar og Jakob 4 Aar. Enkens oekonomiske Forhold vare selvfølgelig meget smaa, hvad da ogsaa fremgaaer af følgende »Udskrift af geistlig Skifteprotocol for Flakkebjerg Herred« i Geheimearkivet:

» Skifte-Forretning

efter ved Døden afgangne Knud Holm, forrige Skoleholder
i Skafterup.

Begyndt 2 Januar og sluttet 11 August 1775.

Anno 1775 2 Januar om Mandagen indfandt sig Sognepræsten Herr Promm i Kvislemark tilligemed tvende med sig tagende Mænd og Vidner, nemlig Gaardmand Niels Rasmussen i Skafterup og Maleren Hans Bergman i Nyrup hos Skoleholder-Enken Mdme. Sal. Holm i Skafterup Skole, for at foretage en lovlig Forseglings- og Registrerings-Forretning efter hendes d. 25 December afvigte Aar ved Døden afgangne Mand Knud Holm, Skoleholder i Skafterup, som har efterladt sig en Enke, navnlig Kirstine Sophie Kampman, og 4 umyndige Børn, alle Sønner, navnlig Henrik 14 Aar gammel, Peter 11 Aar, Amdin 8 Aar, Jacob 4 Aar. Hvornæst

Enken blev tilspurgt, hvem hun havde udvalgt til sin Laugværge? Hun svarede: »Velædle Hr. Birkedommer Lyster i Rude«, som af Forfald denne Gang var fraværende. Iligemaade tilspurgtes, hvem der skulde være Børnenes Formynder? Enken svarede: »Saasom ingen nærmere Formynder var, skulde hendes Broder Peter Amdinsen Kampmann i Kvislemark være det«, hvorpaa Forseglingen og Registrerings-Forretningen begyndte.

Boet taxeredes til 61 Rdl. 5 fl 2 β . Der fandtes Bohave til 2 Værelser, deriblandt en Egetræes-Dragekiste, et Stue-Uhr, Kjøkkentøj samt 1 Ko, 5 Faar, 1 Vædder, 1 Kalv, 1 Gaas og 1 Gase.

Imidlertid var Enkens Begjæring tilligemed Laugværgens, at hun uden Auction maatte beholde foranførte indregistrerede Bohave og Kreaturer, og Skiftet derefter mellem hende og Børnene behandles, da hun er villig at betale den paa Stervboet hæftende Gjæld, hvortil Børnenes Formynder erklærede, at han ikke havde noget imod, da han er forsikkert, Enken tillige opdrager Børnene saaledes, som hun kan forsvare for Gud. Hvilket paa nærværende Tid beroer paa S. T. Hr. Provstens behagelige Resolution.

Datum ut supra.

(Resolutionen bestemmer, at der vil være at afholde Auction.)

Stervboets Indtægter efter Auctionen . . 92 Rdl. 2 fl 5 β

Stervboets Gjæld og Besværing:

1) Enken Holm haver fordret til hendes

Sal. Mands Begravelsesomkostninger

Liigkiste 4 Rdl. » fl » β

Jordetøj 3 - 2 - » -

7 Rdl. 2 fl » β 92 Rdl. 2 fl 5 β

	7 Rdl. 2 ¼ » β	92 Rdl. 2 ¼	5 β
Ringning	» - 2 - » -		
Præst og Degn . .	4 - 2 - » -		
Ligbærere og Mad til Følget	7 - 2 - » -		
	<hr/>	19 Rdl. 2 ¼	» β
2) Vederlag til sin egen Begravelse	19 - 2 - » -		
3) Skifte- og Auctions- Omkostninger . . .	14 - 1 - 10 -		
	<hr/>	52 - 5 - 10 -	
Saa bliver til Deling mellem Enken og Børnene		39 Rdl. 2 ¼	11 β
hvoraf Madame Holm	19 Rdl. 4 ¼	5½ β	
Henrik	4 Rdl. 5 ¼	9¾ β	
Peter	4 - 5 - 9¾ -		
Amdin	4 - 5 - 9¾ -		
Jacob	4 - 5 - 9¾ -		
	<hr/>	19 - 4 - 5½ -	
	<hr/>	39 Rdl. 2 ¼	11 β

Enkens Part udbetalt. Hvad Børnenes Part angaaer, da forbliver samme under Hr. Provstens Forvaring, indtil de, om muligt, med andre smaa Arver kan vorde indsat paa Rente mod sikkert Pant.

11 August 1775.«

Om Enken af Sognet oppebar nogen Pension er ikke oplyst, men ved en lille Traadhandel, hun oprettede, lykkedes det Moderen at faa Børnene opdragne og fra Haanden. Underviisningen var imidlertid tarvelig og indskrænkede sig til, hvad Landsbyskolen kunde yde. Ifølge Faders egne Meddelelser havde han ikke særlig Anlæg i nogen Retning, det skulde da være, som han selv engang meddelte mig,

til at blive Slagter, en Lyst, der hos en Dreng paa Landet naturlig kom frem ved daglig at see Landsbyslagteren til Vogns eller Hest fare afsted. — Moderen bestemte det imidlertid anderledes, og som 14 Aars Dreng blev J. H. anbragt i en lille Urtekramhandel i Nestved i Ringsted-Gade hos Kjøbmand Stennike. Læretiden var 6 Aar og Lønnen en Klædning aarlig af Principalen. Efter endt Læretid tog han som Urtekræmmersvend til Kjøbenhavn og erholdt Plads hos sin ældre Broder Henrik, der dengang var etableret som Urtekræmmer paa Hjørnet af Vestergade og Gammel-Torv, hvor han tjente som Svend i 4 Aar, som han sagde for en meget god Løn, der imidlertid aldrig naaede 100 Rdl. om Aaret. Med denne ringe Løn slog han sig godt igjennem og kunde endydermere lægge Lidt tilside til en paatænkt Etablering, som efter megen Overvejelse og Betænkning fandt Sted paa Christianshavn i Torvegade Nr. 21 den 24 December 1794.

Paa Christianshavn var dengang endnu ingen Urtekramhandel etableret, og Stedet var saaledes sikkert godt valgt, idet al Passage fra Amager maatte herforbi til Byen. De faa opsparede Penge gik med til Butikkens Indretning, og Varerne maatte hos større Handlende tilvejebringes paa Credit, og da han nu havde faaet alt indrettet, Varerne opstillede, og skulde til at aabne Butikken, fortæller han selv, var Glæden stor og nedstemtes kun ved at gjøre Betragtninger over, hvad der nu egentlig tilhørte ham selv; Resultatet blev da, at det eneste af Varerne, som var betalt contant, indskrænkede sig til 12 \mathcal{R} Chokolade.

Det var saaledes ikke uden Frygt, at han tænkte over hvorledes alt det, der var kjøbt paa Credit, skulde blive betalt, og hans Betæneligheder vare ikke ugrundede, thi, som han selv har meddelt, »jeg havde næst Vorherres

Hjælp kun mig selv at stole paa«. — Hans overordentlige Flid og Udholdenhed i Forening med hans udmærkede Blik for Handel, bragte snart Forretningen til at antage større Dimensioner og ledte samtidig hans Tanke hen paa Fabriksvirksomheden, man paa de Tider antog ikke egnede sig for Landet og allermindst vilde man dengang ansee Kjøbenhavn for Stedet til Anlæg af Fabriksvirksomhed. Detailhandelen i Torvegade udvidedes efterhaanden til en større Forretning med Provindserne, Lageret forøgedes, der maatte større Pakhusrum til, hvilket nødvendiggjorde Kjøbet af Ejendommen Nr. 8 i Strandgade med det dertil hørende Pakhusrum. Efterhaanden som Forretningen udvidedes, modnedes Tanken om selv at tilvirke noget af det, der var Gjenstand for Omsætningen. Til saadanne Anlæg udfordredes imidlertid fornøden Grund og i 1805 købte han derfor Ejendommen »Oliegren« med de derpaa værende Bygninger: et Stuehuus, en Ladebygning, Stald, en mindre Have og et Tilliggende af circa 10 Tdr. Land, samt 3 Tdr. Land paa den vestre Side af Landevejen, hvilket sidste Areal henlaa som et Overdrev, og senere døbt med Navnet »Olieblad«.

Hans virksomme Aand gav snart det Hele et mere kultiveret Udseende; Overdrevet blev indhegnet, Jorden jevnet og planeret, og paa ca. 1 Td. Land anlagt en net Have. Imellem Aarene 1807—8 opførtes vest for den anlagte Have en saakaldet Hollandsk Mølle, bestemt til Olieslagning af Hørfrø og Raps, tilligemed et Stampeværk til Hamp. — Møllen, der betjentes af 4 Mand og 1 Mester, formalede dengang 15 à 1600 Tdr. Frø aarlig. Efter Faders egne Meddelelser var det denne Mølle der lagde Grunden til hans fremtidige store Virksomhed, idet, som han mundtlig har meddelt mig, denne Mølle allerede det

første Aar tjente 30,000 Rdl. Det bemærkes, at Grunden til denne store Fortjeneste nærmest laa i den høje Told paa indført Olie.

Jeg skal her fremdrage et lille Bidrag til at belyse min Faders beskedne og bramfri Optræden. Samtidig med at Ejendommen paa Amager kjøbtes, anskaffedes et Par Heste til Bestridelsen af den megen Arbejdskjørsel saavel i Byen som paa og til Ejendommen paa Amager, og skjøndt han næsten daglig gjorde Touren tilfods, medtog Gangen for megen Tid og han kjøbte da en ældre, brugt Calesche-Vogn af store Dimensioner og tarvelig af Ydre. Jeg erindrer tydeligt, at Kudskesædet mageligt rummede 3 Drengene uden Kudsken. Første Gang Vognen holdt forspændt udenfor Boutikken i Torvegade og Fader fra sit Vindue saae det dengang stadselige Kjøretøj, forekom det ham altfor opsigtsvækkende, og at en yngre Mand som han neppe turde tillade sig en saadan Luxus, hvorfor Kudsken maatte kjøre bort og der gik længere Tid, inden Vognen kom for Døren igjen.

1808 anlagdes paa Oliemøllens Grund en Limfabrik, som Aaret rundt beskæftigede 1 Mester og 3 Arbejdere, og der produceredes aarlig 7 à 800 L \mathcal{L} . Prisen paa Lim var dengang 20 β eller 40 Øre pr. \mathcal{L} . Mesteren paa denne Fabrik tjente J. H. som Kudsk i nogle Aar, og lærte Kogning af Lim paa en mindre Fabrik paa Vesterbro for H.'s Regning.

Aaret 1809 anlagdes en Sejldugsfabrik i Dronningens Gade paa Christianshavn, hvortil Bygningerne tildels opførtes fra nyt. Aaret efter var Fabrikken i Drift og arbejdede med 27 Stole, senere med kun 17 à 24 Stole. Materialet heglede og spandtes tildels paa Fabriken eller omkring i Byen og paa Hospitalerne. Foruden de faste Arbejdere af Heglere, Vævere og Slettere m. Fl., der

tilligemed Mesteren udgjorde 25 Mennesker, havde omtrent 250 Børn og Voxne Beskæftigelse udenfor Fabriken. Denne leverede indtil 1040 Stk. Sejldug aarlig og Prisen varierede dengang fra 22 til 34 Rdl. pr. Rulle.

1810 ansøgte J. H. om Bevilling til Anlæg af et Sæbesyderi for grøn Sæbe paa Oliemøllens Grund og opført af Grundmur. Andragendet, som dengang stiledes til Kongen, Frederik d. 6te, bevilgedes samme Aar.

Grunden, hvorpaa Bygningen opførtes, var beliggende indenfor den saakaldte Demarkations-Linie, det vil sige, indenfor Kjøbenhavns Fæstnings Grund, hvor ingen Bygning maatte opføres af Grundmur, men kun af Bindingsværk, og der skulde saaledes særlig Bevilling til, naar Bygninger af en vis Højde opførtes af Grundmur.

Hvorlænge Sæbesyderiet var beliggende paa Amager kan jeg ikke meddele, hvorimod jeg kan oplyse Anledningen til Flytningen ind paa Pladsen i Strandgade Nr. 22 (gamelt Nr.), som min Fader mundtlig har meddelt mig.

For at paasee, at Loven overholdtes med Hensyn til Bygninger indenfor Demarkations-Linien var der, saalænge Byen endnu var en Fæstning, nedsat en Commission, bestaaende af højere Officerer, iblandt hvilke skal nævnes Generalerne R. og B. . . . , som med flere Aars Mellemrum foretog et Eftersyn. Det hændte da, at Commissionens Vej faldt forbi den af Grundmur indenfor Demarkations-Linien opførte Bygning, bestemt til Sæbesyderi. Commissionen overbeviste sig snart om, at her forelaa en Overskridelse af Loven og sendte strax Stafet til J. H. om øjeblikkelig at møde for Commissionen og afgive nærmere Forklaring. Fader anede, hvad der forestod, og forsynet med Kongens specielle Tilladelse mødte han, saa snart det var muligt, og med faa Ord blev det

ham da betydet, at han havde øjeblikkelig at efterkomme Commissionens Ordre til at nedrive den af Grundmur opførte Bygning og, forsaavidt den opførtes paa samme Sted, da at holde sig Bestemmelserne for Bygninger indenfor Demarkations-Linien efterrettelig, der paabød, at disse kun maatte opføres af Bindingsværk. Fader fremlagde sin Kongelige Bevilling og stod fast paa, at saa længe han sad inde med den, blev Bygningen ikke nedrevet, og efter et meget alvorligt Ordskifte imellem de Herrer Generaler og J. H. kjørte Commissionen bort. To Dage efter dette Møde blev Fader tilsagt til at melde sig hos Majestæten. Frederik d. 6te modtog ham med de Ord: »Hør, gode Holm, jeg har hverken Ro for R. eller B. . . . med Hensyn til den indenfor Befæstningslinien opførte grundmurede Bygning paa Amager; det er mig en kjedelig Sag, og jeg vil gjøre Dem det Tilbud at stille 20,000 Rdl. rentefrit i nogle Aar, imod at De nedbryder den omtvistede Bygning og fører den op af Bindingsværk eller henflytter den et andet Sted«. Hertil svarede Fader: »Naar Majestæten forlanger Bygningen nedrevet, skal dette blive efterkommet snarest muligt; jeg takker underdanigst for den tilbudte Assistance, men tør ikke modtage samme; jeg haaber at træffe Foranstaltninger som sikkre mig mod for stort Tab«, hvortil Kongen svarede: »Naa, naa, min gode Holm, trænger De til min Assistance, da kom kun til mig«.

Bygningen blev nedrevet og flyttet.

Omsætningen paa Sæbesyderiet var efter de daværende Forhold ikke ubetydelig og beskjæftigede Aaret rundt 1 Mester og 2 Mand og her produceredes aarlig 3000 Tdr. grøn Sæbe, der dengang stod i en Pris af 30 Rdl. pr. Td. Mesteren, der forestod Fabriken, var i flere Aar Kudsk

hos J. H. og oplærtes til Fabrikationen hos Sæbesyder Fenger, en Farbroder til afdøde Pastor Peter Fenger paa Christianshavn.

Ligeoverfor den omtalte Oliemølle paa Amager, ved Gaarden »Oliegren«, anlagde J. H. 1811 en Reberbane, som arbejdede med 1 Mester, 20 Svende og 8 Dreng. Ved denne Bane blev jævnlig foretaget store Forbedringer, hvoraf skal nævnes Opsættelsen af en af Mekanikus Gamst forfærdiget Touglagnings-Maskine efter Model af den paa den kongelige Reberbane fra England indførte Maskine. Herved sattes Banen istand til at levere maskinslaaet Tougværk af alle Dimensioner, der kunde realiseres til en Pris: af ren Riga-Hamp pr. Sk \mathring{A} 80 Rdl., af 2den Sort pr. Sk \mathring{A} 70 Rdl. Maskinen sattes igang delvis ved Heste- og Haandkraft.

1817 opgav min Fader Detailhandelen i Torvegade og flyttede til Gaarden Nr. 4 i Strandgade, som han købte samme Aar for 30,000 Rdl. med det dertil stødende Pakhus.

Hvor den nuværende Stald er bygget var dengang en lille Have, og i Sidebygningen, hvor der nu er Kjøkken-lejlighed til 1ste og 2den Sal, var der Stald og Vognskur.

Ombygningen skete i 1825—26.

I 1825 købte Fader en Grund i Prindsessegade paa Christianshavn og opførte fra ny af en Bygning, der indrettedes til Stivelse-Fabrik, som beskæftigede 1 Mester og 2 Mand. Produktionen af Stivelse, som udvandt af Hvede, var circa 24,000 \mathring{A} aarlig og Prisen herpaa var dengang 20 β pr. \mathring{A} .

Efter i nogle Aar at have forpagtet Vilders Plads, som dengang tilhørte »Asiatisk Compagni«, og man der havde havt det uvante Syn at see Koffardi-Skibe fra ny af rejse sig paa en kjøbenhavnsk Bedding, tilkjøbte J. H.

i Aarene 1822 og 24 de tilforn Captain Jensen og Commandeur Fabritius tilhørende Skibsværfter i Strandgade gl. Nr. 22 og 58. Paa disse store Værfter med deres Pakhuse, Indretninger og betydelige Bolværksstrækninger blev der ved J. H.'s ualmindelige Driftighed foretaget vidtløftige Forbedringer, og Virkningen heraf viste sig snart i betydelige Reparationer paa store Skibe, som søgte Værftet. En ny Brig blev bygget, som døbttes »Anna Margrethe« efter hans Hustru. Den blev kobberboltet og kobberforhudet, noget, som dengang ikke var almindeligt, og havde en Drægtighed af 98 C. Læster; endvidere byggedes en Skonnert, der døbttes »Ludvig«, efter den næstældste Søn, paa 52½ C. Læst. Ligeledes byggedes Fyrskibet »Trindelen« og Dampskibet »Frederik d. 6te« for Grosserer Hvidts Regning. Det sidste besørgede i mange Aar Farten mellem Kiel og Kjøbenhavn. Skibet førtes i mange Aar af Captain Hess, men, da han paa Grund af Svagelighed fratraadte, var hans Eftermand uheldig og forliste Skibet under Møen.

Paa Værfterne beskæftigedes daglig 1 Mester, 1 Qvartermand og ca. 50 Skibstømrere foruden flere almindelige Arbejdere. 1827 anlagdes paa Fabritius's Plads en Olie-mølle, der blev drevet ved en Dampmaskine paa 4 Hestes Kraft og forsynet med hydrauliske Presser. Paa Møllen beskæftigedes 1 Mester og 3 Arbejdere. Den aarlige Production var 60,000 Potter Rapsolie, som raffineredes, og udelukkende brugtes til Belysning. Prisen var dengang 36 β pr. Pot, og Kagerne solgtes til England, hvor de dengang kun brugtes til Gjødning. Vesten for Jensens Plads laa den saakaldte Sandø, som i mange Aar kun benyttedes til Sandoplæg. I Trediverne fik den imidlertid Anvendelse til Opførelse af et Tran-Kogeri, hvor Sælhunde-

spækken, som hjemførtes af tvende Skibe, som Fader hvert Aar sendte til Grønland paa Sælhunde- og Hvalrossefangst, modtoges. Udsmeltningen af Spækket gav imidlertid en ulidelig Stank fra sig, som navnlig med sydlig Vind førtes over Cancellie-Bygningen, og der opfyldte Localerne. Fader fik da Ordre til at nedrive Kjedlen, og flytte Tran-Kogeriet ud til Olieblad.

Blandt de forskjellige Forbedringer, der stadig blev foretaget paa Skibsværfterne, var der ingen som glædede min Fader saa meget, som Beddingen til Ophaling af fuldt tiltaklede Skibe paa Jensens Plads. Den byggedes Aar 1836. Det var den første Ophalings-Bedding der opførtes her i Byen af Skibsbygmester Jørgensen, og den ansaaes af alle Kyndige for at repræsentere et betydeligt Fremskridt ved Skibes Reparation, idet man ved denne undgik Overhalingen af Skibene, der baade var besværlig og krævede mange Forberedelser saavel med Hensyn til Takkelagen, som Flytning af løst Inventarium ombord. — Jeg mindes ofte, naar Fader under Bygningen af Beddingen passerede Pladsen, og jeg fulgte ham, at han yttrede, hvilken Glæde det vilde være ham, at see et fuldtrigget Skib staa paa Landjorden. Denne Bedding foranledigede en Proces, saavidt jeg véd den eneste min kjære Fader nogensinde havde havt. Sagen var den, at til at hale et stort Skib op af en Skraaplan, udfordredes en særlig construeret og stærk Kjetting, som, ifølge Leverings Contract, skulde kunne taale en bestemt Spænding, og som leveredes af daværende Ankersmed C. Det gik nu godt med de første Par Skibe, men, da et større Skib, hvis Vægt ingenlunde oversteg, hvad Kjettingen efter Contracten skulde kunne taale, skulde hales op brast Kjettingen og en ny maatte anskaffes, som leveredes fra Gamst's mekaniske

Værksted, og som viste sig brugbar og stærk i mange Aar. Min Fader tabte Processen, og den ny Kjæde kostede 3000 Rdl. — Ophalingen skete ved flere Spil og med Haandkraft.

1833 købte J. H. den saakaldte Appelbyes Plads af Grosserer Eriksen, og i Købet medfulgte den røde Hjørnegaard op til Volden i Overgaden oven Vandet, samt de smaa Huse i Søndervoldstræde. Aaret efter solgte Fader Gaarden og Husene.

Paa den egentlige Plads, var der dengang, hvor Jacob Holms Huse ere byggede, en Reberbane, og det paatænkte at flytte Banen paa Amager ind i denne, men ved nærmere Undersøgelse viste det sig, at Banen blev for kort, og man var afskaaret fra i Tidens Løb at kunne udvide den. Man bestemte sig da til at nedrive Bygningen og opføre den nuværende Række Huse til 100 Familier, som Fader ventede at see udlejet til de mange Haandværkere, han beskæftigede, og Lejen blev da ogsaa sat meget billig til 25 Rdl. halvvaarlig. Paa selve Pladsen havde der før Købet saagodtsom ingen Virksomhed været, og med Undtagelse af nogle Sandoplæg i den nordre Del, laa den ube-nyttet hen. Pladsen blev nu snart bragt i Forbindelse med Jensens Plads ved en Flydebro, og inden ret længe saaes den væsentlige Del afbenyttet til Oplæg af Tømmer og Brædder.

Foruden den omtalte Benyttelse af Pladserne som Skibsværft m. m. benyttedes de ogsaa ved gode Flydebroer som Badepladse, og mange Skoler lejede her Plads til Svømmeøvelser. —

I 1840 købte Fader Asiatisk Compagnis Plads med de vidtløftige fortrinlige Bygninger for 80,000 Rdlr. Hvad der ovenfor er sagt om Appelbyes Plads, med Hensyn til Virk-

somhed, kan gjentages her. Compagniet havde i flere Aar standset sin Virksomhed; dets store Skibe laa ubenyttede hen, Pakhusene stode ledige, saavel som Bygningerne ud til Strandgade. Men inden Udgangen af det første Aar, var der fuld Virksomhed. En Del af Bygningen ud til Strandgade blev indrettet til Brug for Døttreskolen paa Christianshavn, en anden Del indrettet til Snedker-, Bødker- og Sejlmagerværksted, ligesom Pakhusene tildels bleve lejede ud. Man saae nu ogsaa her Skibe, der foretog de fornødne Reparationer, og der udfoldedes en Virksomhed, som langt oversteg, hvad i mange Aar havde været Tilfældet.

I 1844 købte Fader Larsens Plads, for 100,000 Rbd. som paa Grund af dens Nærhed ved Toldboden, særlig fandt Anvendelse for Skibs-Reparation.

I mange Aar var min Fader den største Skibsrheder i Kjøbenhavn; ikke faa af Skibene havde han selv ladet bygge, saaledes skal jeg nævne Briggen »Anna Margrethe«, Skonnerten »Ludvig«, Barkskibet »Jacob« og »Indianeren«, og jævnlig købte han nogle og ejede i Aaret 1840 5 Barkskibe, 9 Brigger, 2 Skonnerter og 2 Kuffer; iblandt disse sidste Kuffen »Svanen«, som i sin Tid af Staten nød en aarlig Præmie som Fiskefartøj paa Island. Præmien blev senere afløst og Skibet solgtes til nuværende Etatsraad Clausen, og gaaer endnu stadig Touren hver Sommer til Island.

For de ikke faa Skibe han ejede, søgte han Beskjæftigelse i mange Retninger; 2de gik hvert Aar paa Rokke- og Hvalrosse-Fangst til Grønlands Kyst, 2 stadig til Vestindien, andre i Fragtfart til Ostindien og America, dels fra Kjøbenhavn, dels befragtet fra andre europæiske Havne.

Særlig skal det fremhæves, at min Fader var den første, der udrustede et Skib paa Hvalfiske-Fart til Syd-

havet. Denne Expedition var ny og fremmed, og de fornødne Oplysninger maatte hentes fra Udlandet, navnlig fra Havre i Frankrig. Først gjaldt det om at finde en Fører til Skibet, og her var Fader saa heldig blandt sit store Kjendskab til Skibsførere at finde Captain Sødering, som i flere Aar havde faret paa Sydhavet, men nu havde etableret en regelmæssig Stykgodsfart imellem Aalborg og Kjøbenhavn med en Skonnert. Sødering paatog sig at føre Skibet, rejste til Havre og engagerede en engelsk Harpunør, hvis Navn var Wesgat, der med Familie flyttede her til Byen. En anden Harpunør ved Navn Dodt meldte sig her i Kjøbenhavn, og gjorde tillige 3die Styrmands Tjeneste. Skibet var, saavidt jeg erindrer, Barken »Concordia« og udrustedes for 2 Aar med fornøden Proviant, Mandskab og Materiel, hvorimellem 4 meget lange, lette og slanke Baade, byggede af Mahogni-Træ, som bemandedes med 4 Rorgjængere, 1 Harpunør og een til at styre. Ved Skibets Afgang foretoges Øvelser ude paa Rheden, hvorved disse Baades Hurtighed og lette Styreevne viste sig. Midt paa Skibet anbragtes en indmuret Kjedel, bestemt til deri at udsmelte Spækket, som derfra igjennem Render og Slinger lededes til Lastens tomme Fade. Da Skibet naaede Van Diemens Land maatte Sødering afskedigede 3die Styrmand, og tvende Drengene rømmede bort, og maatte der i Byen Hobert Town completere det rømmede Mandskab. Han var heldig nok til at faa 1 à 2 Harpunerere yderligere. Rejsen gik iøvrigt godt af uden Uheld, og Skibet naaede 1841 igjen Kjøbenhavn, indehavende 2800 Tdr. uds meltet Tran, som dengang kostede 28 à 30 Rdl. pr. Td. Sødering gik gjentagne Gange ud paa et 2 Aars Togt med samme Held, og i 1844 endnu engang med Fregatskibet »Neptun« og ankom kort efter at min kjære Fader var afgaaet ved

Døden 1845 hjem med fuldt Skib af 3300 Tdr. udsmltet Tran, der blev solgt til Berlin til 32 Rdl. pr. Td.

Min Faders virksomme Liv afsluttedes efter et kort Sygeleje d. 3 August 1845. I Aaret Attenhundrede nogle og tyve udnævntes min Fader til R. af D.

Naar jeg har givet en kort Fremstilling af min kjære Faders betydelige Virksomhed, da er det særlig fremkaldt af Taknemmelighed for, hvad han var og virkede for sine 10 Børn, men samtidig for at sætte ham et Eftermæle, der ikke skal udslettes eller glemmes, idetmindste ikke af hans Efterkommere. Spørges der, hvorledes det var muligt at overkomme og udrette hvad her er beskrevet, da ligger Svaret nær, thi her var store Evner og utrættelig Flid. Hans daglige Arbejdstid var til det sidste om Sommeren fra 5 Morgen til 9 Aften og om Vinteren fra 6 Morgen til 9 Aften.

Hvad der her er fremstillet er tildels hvad han selv fra Tid til anden har meddelt mig, endvidere hvad mine afgangne Brødre har meddelt i Forbindelse med Oplysninger fra det nuværende Handelshus »Jacob Holm & Sønner«.

Som Bevis for at hans Virksomhed fandt Paaskjønnelse hos Samtidige, skal jeg anføre hvad et offentligt Blad »Dagens Nyheder« adskillige Aar efter hans Død skrev om min afdøde Fader i Artiklen: »Kjøbenhavns Børs«, af Celidataire. Artiklen slutter saaledes:

»Jeg kjender hverken fra Historien eller fra mundtlig Overlevering de personlige Egenskaber, der fandtes hos de store Handlende i forrige Aarhundrede, Eriksen, de Conick, Nyborg o. s. v., hvis Navne vi saa ofte have hørt, men uden i Grunden at kjende mere til dem, end det blotte Navn. Af dette Aarhundredes Børsmænd er det egentlig kun Hambro og Jacob Holm, der rage op

over Mængden, men de vare begge Mænd med en saadan udtømmelig Begavelse, at de ikke godt kunne sammenlignes med nogen af Nutidens Personligheder. Det vilde heller ikke for Hambros Vedkommende være retfærdigt at sammenligne ham med en anden kjøbenhavnsk Handlende, da hans egentlige Storhed som Kjøbmand dog først er begyndt efter at han forlod Kjøbenhavn, for paa Londons Verdensmarked at vise sine ualmindelige Evner. Om Jacob Holm kan det vel med Føje siges, at hans Lige ikke har været kjendt paa Kjøbenhavns Børs, hverken dengang eller siden. Man har vel hørt, og har endnu Mænd, der ere i Besiddelse af hans Virkelyst, Mod og Evne til at lede baade store og smaa Forretninger paa engang, uden at løbe vild i Forfølgelsen af de store, eller fortabe sig i Pasningen af de smaa, men en saadan Alsidighed, som han viste i sin omfattende Virksomhed, har neppe nogen Anden formaaget at fremvise.

Jacob Holm var Grosserer af Gavn og ikke blot af Navn; han kastede sig uden Frygt ind i store Speculationer, men forsømte derfor ikke sine mange smaa Anliggender, og havde indtil sin Død en meget betydelig Colonialforretning, der blev passet lige saa godt som i hans yngre Dage. Han var Skibsrheder og det saaledes, at hans Handelsflaade en Tid lang var den næststørste, der ejedes af nogen dansk Mand. Han var Kjøbenhavns første Skibsværftsejer; han var Vinhandler, Fabrikant af Sæbe, Tougværk, Sejldug, Stivelse, Lys o. s. v. og var endnu mange andre Ting, og Alting var han lige godt. En saadan Alsidighed findes ikke for Øjeblikket hos nogen Børsmand. Men, fordi der i en forsvunden Tid fandtes en enkelt Mand, der i flere Henseender er uopnaaet, er det derved ikke givet, at hin Tid stod over vor med Hensyn til Børsens Betyd-

ning. Hvad der betegner Nutidens Børs er navnlig den Omstændighed, at her findes forholdsvis en stor Kreds af yngre Mænd, som i kommerciel Dannelse staa højere end de foregaaende Generationer.«

Endnu skal jeg bemærke, at blandt min Faders ikke ringe Fortjeneste skal ogsaa nævnes, at det altid var ham om at gjøre ved Anskaffelsen af nye Maskiner kun at benytte danske Maskinfabrikanter, og hans Tillid blev i saa Henseende ikke skuffet.

I det offentlige Liv var han ogsaa virksom, var i endel Aar Medlem af Borgerrepræsentationen, de dengang saakaldte 32 Mænd, og tilbød i sin Tid Magistraten paa visse Betingelser at ombygge de gamle røde Træ-Slagterboder ved Nicolaj Plads; ligesom han i Trediverne tilbød at brolægge det gamle Halmtorv, der dengang laa hen i i et Uføre, hvor belæssede Vogne ofte kørte i til Hjulnaverne, men Tilbudet blev ikke modtaget.

Han var i mange Aar i Bestyrelsen saavel af Døttreskolen paa Christianshavn som af Borgerdydskolen, indtil denne sidste overtoges af Dr. Krarup.

Han vidste at vurdere Kundskaber, beklagede ofte, at han ikke selv i Ungdommen havde haft Lejlighed til at erhverve sig disse, og for at bøde paa den Mangel, han ved forskellige Lejligheder stærkt følte, besluttede han, samtidig med at han drev sin Urtekramhandel i Torvegade, at læse til dansk juridisk Examen, hvad han dog maatte opgive, da hans Forretning snart optog hele hans Tid og Tanke. Navnlig følte han ofte Savnet af ikke at kunne skrive og tale Tydsk, saa meget mere, som han dengang kom i Forbindelse med et stort Bankfirma i Hamburg, d'Hrr. Mönck & Søn, hos hvem han aabnede sig en ikke ubetydelig Blanco-Credit, — men ogsaa dette Savn afljalp

han ved sin overordentlige Flid, og med nogen Vejledning naaede han i Løbet af et Aars Tid at kunne føre sin tyske Correspondance selv. I mange Aar stod han i Forbindelse med dette Firma og svigtede aldrig den Tillid, som vistest ham, og der udspandt sig et Venskabsforhold, som varede indtil hans Død. Som Exempel paa, med hvilken Varsomhed nævnte Firma behandlede min Fader, skal jeg meddele efter min Faders eget Opgivende, at han engang paa Grund af den hurtige Udvidelse af Virksomheden havde trukket stærkt paa Firmaet i Hamburg og d'Hrr. Mönck & Søn skrev da til ham, men i al Venskabelighed: »Mein lieber Holm erinneren Sie sich, ich habe Frau und Kinder«. Som berørt honoreredes saavel Venskabet som Tilliden til det sidste, og efter i mange Aar at have staaet i Forbindelse med hinanden, længtes den gamle Mönck dog efter at gjøre nærmere personligt Bekjendtskab med en Mand, som punktlig i saa mange Aar fuldt ud havde opfyldt sine Forpligtelser, men som han aldrig havde seet, og han rejste da til Kjøbenhavn, og min Fader hentede ham paa Toldboden. Da de mødtes, faldt de hinanden om Halsen med et hjerteligt Venskabskys.

Heller ikke skal jeg forbigaa hvad Biskop N. F. S. Grundtvig, som i mange Aar boede i Faders Gaard i Strandgade Nr. 4, udtalte ved hans Grav. Hans Tale lød saaledes:

„Dagen er skabt til Arbejd og Umag,
det kan hver hos sig mærke“.

»Saa lød det i en gammel Salme, som var alle os Ældre vel bekjendt fra Barsedagene, saa den har vist ogsaa lydt baade tidlig og tidt for Hædersmandens Øren, hvis Dage nu ere talte, og hvis Arbejde er endt, og at disse Toner fandt Gjenklang hos ham, det er os Alle, det er hele Hovedstaden, ja hele Landet vitterligt; thi den utrætte-

lige Virksomhed, der saa kjendelig udmærkede ham, den var baade saa stor og saa heldig, saa gavnlig og velgjørende, og vi maa lægge til, er hos os saa sjelden, at den nødvendig maa tildrage sig almindelig Opmærksomhed. Saadanne Mænds Liv er lærerigt, og beviser blandt Andet, at trods alle saakaldte »Real-Skoler« er det dog nu som før i alt virkeligt stort, Lysten der driver Værket, og Fliden, Sindigheden og Roligheden, hvorved det lykkes, og saadanne Mænds Støv fortjener i Sandhed et varigt Mindesmærke, fortjener det dobbelt, naar de, som den nys Hensøvede, gav et lysende Exempel paa en Tid, da Omstændighederne var, eller syntes dog saa ugunstige for al udstrakt Virksomhed, at de Fleste raadville og modløse lod Hænderne synke. Men det Mindesmærke, der skal være levende Virksomhed, og det saa kjæmpende og sejerrig en Virksomhed værdigt, det er lige saa lidt et flygtigt Ord ved Graven, som døde Prydelser paa Graven, men maa være en ædel Efterligning, Fortsættelse og Udvidelse af den samme utrættelige, gavnlige og velgjørende Virksomhed, der altid behøves og taler for sig selv. Dog derfor er Ordet ingenlunde overflødigt, naar det kun er sandt og levende; thi kun ved Ord faaer Daad sit Eftermæle, og satte vi ej længere Pris paa Eftermælet, da vare vi ikke længere Mennesker, endsige da Børn af Kjæmperne i Norden. Og jo fjernere min egen Virksomhed i Livet laa fra Hædersmanden, som nu hviler fra sit Arbejde, desmere føler jeg mig drevet til at prise hans store og gavnlige Virksomhed, som Noget selv jeg maatte beundre; beundre dobbelt for sin Sjældenhed iblandt os, og for den høje Rolighed, hvormed den udvikledes. Ja, vor store Mester har sagt: »Arbejder mens det er Dag, der kommer en Nat, da Ingen kan arbejde!« og denne Formaning bærer kun ret sin Frugt, naar vi lader os op-

muntre til med Flid at nytte Dagen lige til dens sidste Lysglimt, men bevare dog, under al vor Travlhed, den Stilhed og Rolighed, der sømmer sig, hvor det er vist at Natten kommer, man veed ikke naar, og jeg veed derfor ikke mere priseligt Vidnesbyrd at give den Hensovedes overordentlige Virksomhed, end at der neppe i hele Hovedstaden var et stillere Hus end det, der vel af dem alle satte mest i Bevægelse; et Vidnesbyrd, jeg ogsaa ret egentlig skylder den Hensovede, da den milde Rolighed, der som et let Slør hvilede over hans store og utrættelige Virksomhed, var noget jeg som Øjenvidne i en Række af Aar daglig beundrede og glædede mig over. Og nu, da Natten, skjøndt seent, ogsaa er kommen for denne Utrættelige, nu hædre hans Børn fremfor alt deres Faders Minde ved en ligesaa utrættelig, gavnlig og rolig Virksomhed, og lad os deri, hver efter Kald og Stilling, kappes med dem, medens vi tilønske den udmærkede, stille og hensovne Arbejder, hvad Ingen af os kan give os selv eller Andre, men hvad dog er Kronen paa alt menneskeligt Dagværk, som Ingen af os kan undvære, »det er den store Hvile, som Gud har beredt sit Folk«. Ja, lad os alle tilegne os hele det jevne, men dybe Vers af den gamle Aftensalme:

Dagen er skabt til Arbejd og Umag,
 det kan hver hos sig mærke.
 Natten er skabt til Ro og Mag
 de trætte Lemmer at stærke.
 Glæde os Gud i Himmerig!“

Til Slutning skal jeg endnu tilføje, at da det her meddelte nærmest er forbeholdt Familien, kan jeg som Søn ikke forbigaa min Faders personlige Forhold til hans 3de Hustruer og Samliv med Børnene.

Om den første Hustru, som var født Lork, kan jeg kun meddele saare lidet. De i dette Ægteskab fødte 5 Børn ere alle døde, og fra disse erindrer jeg kun, at de omtalte hende som en kjærlig Moder og en pligtopfyldende Hustru.

Den anden Hustru, født Schifter, var Moder til de 5 yngre Børn, hvoraf jeg var den yngste, og jeg mindes kun at have staaet ved hendes Sygeleje, men jeg veed, at hun altid omtaltes som en sjælden kjærlig Moder og Hustru, ikke alene af mine ældre Helsødskende, men ogsaa af de ældste Sønner og Døttre af første Ægteskab.

Den 3die Hustru, født Kirkerup, Enke efter Grosserer Clausen, giftede min Fader 1825. Hvad dette Ægteskab angaaer, kunde jeg indskrænke mig til at sige, at det altid bar Præget af det smukkeste Samliv. Hun var en sjælden smuk Personlighed, og min Fader skattede hende højt, ligesom han i Stilhed beundrede den smukke Maade, hvorpaa hun løste den vanskelige Opgave, at gaa ind til 10 Plejebørn, hvoraf 6 voxne og 4 uconfirmerede, og det skal siges til hendes Ros og Ære, at Opgaven løste hun som kun faa vilde være istand til, og var der stundom Uoverensstemmelser, forstod hun altid paa en mild og lempelig Maade at udjevne det. Min Fader, der ved den stadig udvidede Forretning var stærkt optagen, levnedes ikke megen Tid at beskæftige sig med os yngre Børn, hvis Opdragelse og Tilsyn nærmest paahvilede min Plejemoder, og vi skyldte hende en oprigtig Tak for hvad hun i mange Aar var for os, men ogsaa en Tak skyldes hende fra mine 3 ældste Brødre, thi hun styrkede stadig min Fader i at optage dem i Firmaet, og derved skaane sig selv noget, en Tanke, som faldt sammen med hans Ønske om, at den betydelige Virksomhed, han havde grundlagt, kunde fortsættes efter hans Bortgang.

Samlivet med os Børn var stedse kjærligt, maaske noget for alvorligt, men han havde den bedste Villie til at fremme vor Udvikling, for at gjøre os til, som han stundom udtalte, »brugbare for Livet og Samfundet«, og intet Offer var ham i saa Henseende for stort, men ligesom han stillede store Fordringer til sig selv i Retning af Flid og Arbejde, var hans Fordringer til sine Børn ikke mindre, og jeg erindrer endnu, da min Broder Jacob havde taget sin juridiske Examen, og min Fader foreslog ham at uddanne sig til Kjøbmand paa sit eget Kontor, besværede min Broder sig over den lange Kontortid, hvortil min Fader svarede: »min Søn, jeg har villet lære dig hvilken Vel-signelse der ligger i Arbejde, er dette dig imod, maa du selv bære Ansvarret«.

Kun sjælden blev Fader heftig, hverken overfor sine nærmeste eller andre, men han kunde blive taus og alvorlig, hvad der øvede et stærkt Tryk paa de Paagjældende. Han viste sig altid mild og venlig overfor de mange, der stod i hans Tjeneste, og jeg erindrer aldrig at han afskedigede Folk, som i længere Tid havde været i hans Tjeneste, selv hvor han opdagede Uredelighed, men han forlangte i saadanne Tilfælde aaben Tilstaaelse og Løfte om Bedring, ikke alene mundtlig, men ogsaa skriftlig. Hans Hjælpsomhed mod Trængende var stor, enten det var Slægtninge eller andre, navnlig var der en Stand han særlig støttede, som den Gang benævntes »den fortrykte Skolelærerstand«, men hans Hjælpsomhed blev altid udøvet i Stilhed.

